Jazykové vzdělávání a hodnocení znalostí cizích jazyků na École de l'air

Adéla Čuttová

Abstrakt: V předkládaném článku je věnována pozornost jazykovému vzdělávání na francouzské vojenské vysoké škole École de l'Air, spolu s hodnocením znalostí cizích jazyků, které je s ním spojené. První část článku popisuje náležitosti jazykového vzdělávání budoucích důstojníků na francouzské letecké akademii, spolu s možnostmi testování a hodnocením jazykových znalostí studentů. V druhé části jsou uvedeny závěry z realizovaného průzkumu jazykové připravenosti a jejího významu pro důstojníky Francouzských vzdušných sil. Vzhledem k tomu, že zmíněný průzkum byl v minulých letech realizován také na vojenských vysokých školách a s důstojníky rezortu Ministerstva obrany České republiky, belgické armády a Francouzských pozemních sil, ve třetí části článku bude provedeno srovnání výsledků průzkumu ve všech zmíněných zemích.

Klíčová slova: jazykové vzdělávání, École de l'Air, hodnocení znalostí cizích jazyků, průzkum jazykové připravenosti

Úvod

Jazykové vzdělávání patří již několik let mezi vzdělávací priority Evropské unie. Objektivní příčinou této skutečnosti je zejména celosvětová globalizace, integrace Evropské unie, migrační procesy a obecné vytváření multikulturního prostředí. Představa plynoucí z evropských dokumentů je taková, že občané členských států budou během několika let schopni komunikovat mimo svého rodného jazyka alespoň ve dvou dalších evropských jazycích. Na to se snaží reagovat i vzdělávací systémy jednotlivých zemí, které výuku cizích jazyků v čím dál vyšší míře zařazují do učebních osnov od primární, přes sekundární, až po terciární vzdělávání. Jazykové kompetence potom zvyšují absolventům škol konkurenceschopnost na národním i mezinárodním trhu práce a zatím co znalost druhého cizího jazyka je stále ještě považována za výhodu, primární cizí jazyk, kterým je dnes angličtina, se stal již nezbytností a její znalost se téměř automaticky předpokládá alespoň u absolventů vysokých škol.

Oproti primárnímu a sekundárnímu vzdělávání, kdy se výuka jazyků zaměřuje především na obecný jazyk, vysokoškolská jazyková příprava je úzce propojena s přípravou budoucích absolventů pro jejich uplatnění na trhu práce. Mělo by se proto jednat o profesní jazykovou přípravu. Důraz je potřeba klást na praktičnost využití jazyka v pracovním prostředí, přičemž nutné je správně sladit náplň výuky s metodami, prostředky, činnostmi, postupy a strategiemi, kterými studentovi bude učivo předáno. Opomenuty by neměly být ani okolnosti, za kterých výuka probíhá, například organizační a materiální podmínky, objem učiva apod., aby bylo

dosaženo požadovaného výsledného efektu a vzdělávání bylo pro studenty přínosné a pokud možno i interesantní.

Následující článek je věnován jazykovému vzdělávání na francouzské letecké akademii École de l'Air, která je, mimo jiné, vojenskou vysokou školou připravující veškeré budoucí důstojníky Francouzských vzdušných sil. Největší část jejích absolventů tvoří piloti, letečtí inženýři a technici, pro které je anglický jazyk součástí každodenní praxe vyplývající z povahy práce. Aktivně ji využívají nejčastěji při radiové komunikaci, pasivně potom při práci s technickou i jinou dokumentací, která zpravidla taktéž bývá v angličtině. Mimo území Francie využívají anglický jazyk studenti, budoucí důstojníci, během mezinárodních kulturních a sportovních setkání, také během studijních pobytů a stáží ve spřátelených zemích, v budoucí kariéře předpokládají nejčastější využití cizího jazyka při plnění vojenských úkolů vyplývajících z aliančních závazků. Důležité je také dodat, že určitá úroveň anglického jazyka je vyžadována i pro samotné získání vysokoškolského diplomu, proto by měla výuka jazyků na této škole plně odpovídat potřebám studentů.

Jazykové vzdělávání budoucích důstojníků na francouzské letecké akademii bude popsáno spolu s tím, jak probíhá testování a hodnocení jazykových znalostí. Následovat budou výsledky z realizovaného průzkumu jazykové připravenosti a jejího významu pro důstojníky Francouzských vzdušných sil, které budou v hlavních bodech v poslední části článku srovnány s výsledky stejného průzkumu realizovaného na vojenské vysoké škole v České republice, Belgii a Francouzských pozemních silách.

1 École de l'air

Francouzská letecká akademie, nesoucí název École de l'Air, je vojenská vysoká škola, která organizuje a zabezpečuje vzdělávání všech budoucích důstojníků Francouzského letectva. Její historie sahá až do roku 1935 a již od roku 1937 sídlí na jihu Francie v Salon de Provence, kde ji lze nalézt i dnes. Ročně zde ukončí v akreditovaných studijních programech nebo specializovaných kurzech své studium okolo pěti set vojáků.

Mimo frekventanty odborných a specializačních kurzů tu stráví studenti tři, nebo dva roky. Tříleté studium je určené těm, kteří přímo navazují na studium na střední škole a přípravné třídy, které jsou pro vstup na vysokou školu ve Francii povinné. Do dvouletého studia potom nastupují poddůstojníci francouzského letectva z praxe, kteří se rozhodnou doplnit si vzdělání a uspějí v přijímacím řízení. Všichni studenti jsou následně integrováni do společných skupin v rámci ročníků a rozdíly ve formě ani obsahu vzdělávání neexistují, což je novinkou od akademického roku 2015/2016. Rozdílná je pouze již zmíněná délka studia, studenti bez předchozí služby zůstávají na škole o rok déle. Letecká akademie se zaměřuje na tři roviny vzdělávání, z nichž první rovinou je akademické vzdělávání, druhou rovinou je

vojenský výcvik rozvíjející vůdčí a manažerské schopnosti a poslední z nich je letecký výcvik budoucích pilotů. Součástí hned dvou z těchto rovin – akademického vzdělávání a leteckého výcviku je i jazyková příprava, navíc v posledním ročníku studia odjíždí na partnerské instituce a organizace průměrně sedmdesát procent studentů na zahraniční stáže za účelem zpracování závěrečné práce, kde se bez cizího jazyka taktéž neobejdou.

1.1 Požadavky na jazykovou úroveň studentů

Jak už bylo zmíněno výše, jednou z možností, jak se dostat na leteckou akademii, je úspěšně projít přípravnými kurzy a obstát v relativně vysoké konkurenci uchazečů. V přípravných kurzech se jazykům věnuje velká pozornost, tudíž proto, aby uchazeči obstáli v konkurenci a byli vybráni pro studium na letecké akademii, musí neustále dosahovat velmi dobrých výsledků ve všech předmětech, tedy i v anglickém a druhém cizím jazyce. Pro samotné přijímací řízení, a tedy i druhý způsob vstupu na leteckou akademii, není sice stanovená úroveň minimálních znalostí, ale studenti přicházejí do školy s odhadovanou úrovní B1 až B2 podle Společného evropského referenčního rámce pro hodnocení znalostí cizích jazyků (dále jen SERR). Tato úroveň je stanovena na základě statistik, které si vedou učitelé z oddělení jazyků ne z letecké akademie.

Oproti vstupním požadavkům, které přímo stanoveny nejsou, je výstupní úroveň jazykových znalostí pevně zakotvena. Podmínkou pro všechny studenty École de l'Air je totiž pro úspěšné ukončení studia a obdržení diplomu zvládnutí jazykové zkoušky Test of English for International Communication (dále jen TOEIC) z dovedností poslech a porozumění psanému textu s minimálním počtem pět set padesát bodů pro ukončení dvouletého studia a získáním minimálně sedmi set osmdesáti pěti bodů po studiu tříletém. Toto nařízení stanovila ve Francii Komise pro inženýrské tituly (Commission des titres d'ingénieur). U vojáků se dále získané počty bodů ze zkoušky TOEIC převádějí na formát úrovně vojenské jazykové zkoušky dle normy NATO STANAG 6001, které jsou vedeny v jejich osobních spisech. Na test TOEIC jsou vojáci na letecké akademii před jejím vykonáním systematicky připravováni. Ve škole mají na její zvládnutí dva pokusy – jeden běžný a jeden opravný, pokud ani v jednom z nich nedosáhnou požadovaného počtu bodů, musejí si zkoušku doplnit v civilním zařízení a náklady s ní spojené si také sami uhradit. Vzhledem k tomuto pravidlu lze konstatovat, že s předepsanou úrovní anglického jazyka odchází sto procent studentů, mnoho z nich dokonce s úrovní vyšší. Prozatím nebyl zaznamenán případ, kdy by student požadovaného počtu bodů ani po několikanásobném opakování nedosáhl. Ostatní cizí jazyky nemají stanovenou vstupní, ani výstupní úroveň.

1.2 Průběh jazykové přípravy

Jazyková příprava na francouzské letecké akademii je v gesci oddělení jazyků, které je součástí organizační struktury školy. Učitelé na tomto oddělení jsou převážně občanskými zaměstnanci, výjimkou jsou dva vojáci. Jedná se převážně o osoby s odborným pedagogickým vzděláním, případně se speciálním kurzem pro výuku jazyků, který zabezpečují Francouzské vzdušné síly v jednom z nadřízených jazykových center. Vyučující jazyka jsou zároveň testery, hodnotiteli, někdy i tvůrci zkoušek. Co se výuky týče, jednotliví vyučující se většinou specializují na výuku anglického jazyka konkrétní odbornosti studentů, což ale není vždy pravidlem. Vyučován je zejména profesní jazyk potřebný pro výkon služby v budoucím zařazení u francouzského letectva.

Výuka anglického jazyka je povinná pro všechny studenty dvouletého i tříletého studia. Druhý cizí jazyk je umožněno studovat pouze studentům, kteří prokážou v momentě vstupu na leteckou akademii již velmi dobrou znalost anglického jazyka a na základě toho, po domluvě s vyučujícím, je jim následně schváleno polovinu vyučovacích hodin určených výuce angličtiny převést ve prospěch jiného cizího jazyka. Výuka cizích jazyků probíhá pouze na učebnách, které jsou velmi dobře technicky vybavené. To umožňuje využití nejenom běžných učebních materiálů, jako jsou učebnice nebo časopisy, ale i internetových zdrojů a online přístupných systémů řízení výuky. Maximální počet studentů v jedné skupině je dvanáct, je tedy zajištěna velmi blízká interakce mezi studenty a vyučujícím. Časová dotace je sedmdesát pět vyučovacích hodin pro všechny skupiny v každém roce, v posledním roce tříletého studia je vyučovacích hodin pouze padesát. Zdokonalit se v anglickém nebo jiném cizím jazyce mohou studenti i na tříměsíčních zahraničních stážích před koncem studia, kde zpracovávají své závěrečné práce. Účastní se jich přibližně sedmdesát procent budoucích důstojníků.

1.3 Hodnocení jazykových znalostí

K hodnocení jazykových znalostí, mimo průběžné testy a ústní i psanou zkoušku na konci každého ročníku, které vyučující jazyků sami připravují, je na letecké akademii v Salon de Provence využíván TOEIC Listening & Reading Test a vojenská jazyková zkouška dle normy STANAG 6001. Obě dvě zkoušky pouze pro anglický jazyk. Testu TOEIC, jak už bylo zmíněno v odstavci „požadavky na jazykovou úroveň“, se účastní všichni studenti a bez jeho úspěšného zvládnutí by nebylo možné úspěšně ukončit studium a získat vysokoškolský titul. Příprava na test TOEIC je i hlavním cílem výuky anglického jazyka na škole. Samotné testování probíhá přímo na oddělení jazyků v centru školy, které je akreditovaným testovacím centrem. Účastní se ho povinně všichni ze studentů ve čtvrtém semestru studia, dále dle výsledků a potřeb.

Co se týče vojenské jazykové zkoušky dle normy STANAG 6001, ta se využívá na letecké akademii pouze jako doplňková forma hodnocení jazykových znalostí z angličtiny pro úroveň SLP 4. Formát zkoušky vytváří na základě obecně platných deskriptorů sami zaměstnanci oddělení jazyků. Možnost dobrovolně se přihlásit k této zkoušce mají pouze studenti, kteří dosáhli v testu TOEIC minimálního počtu sedmi set čtyřiceti pěti bodů, případně důstojníci francouzského letectva, kteří potřebují prokázat své jazykové znalosti na této úrovni pro postup kariérou, nejčastěji v momentě, kdy se uchází o přijetí do kariérového kurzu. Počet uchazečů se každoročně pohybuje okolo osmdesáti osob, z nichž většinu tvoří studenti.

Zajímavostí hodnocení jazykových znalostí u studentů je fakt, že přestože absolvují zkoušku TOEIC, výsledek je pomocí tabulky ekvivalentů převeden a v osobním spise vojáka prezentován jako dosažená jazyková úroveň dle normy STANAG 6001, a to ve všech jazykových kompetencích i přesto, že test TOEIC testuje pouze receptivní dovednosti poslech a čtení, ale žádnou z dovedností produktivních. Důležité je také zmínit, že úroveň prokazující jazykové schopnosti, dosažené kteroukoliv z možností, které letecká akademie poskytuje, není mezinárodně uznávaná a je tedy platná pouze na území Francie, případně pro potřeby Francouzských vzdušných sil. Mezinárodně platné certifikáty mají pravomoc vydávat příslušníkům letectva pouze Certifikovaná testovací centra NATO nacházející se ve Štrasburku, v Tours, Saint-Mandrier a Guer. Tabulka ekvivalentů jednotlivých zkoušek pro hodnocení znalosti anglického jazyka je zobrazena níže:

Tab. 1: *Ekvivalenty hodnocení jazykových znalostí platné pro Francouzské vzdušné síly*

SERR	A1	A2	B1	B2	C1
STANAG 6001		SLP 1	SLP 2	SLP 3	SLP 4
TOEIC L&R	120–220	225–545	550–780	785–940	945–990

Zdroj: *Tableau d'équivalence interarmées langue anglaise. Annexe à la note n° 1118/DEF /DRHAA/SDEF/ BAF/DCF/SALE du 01/06/2015.* Vlastní zpracování autorky.

2 Průzkum jazykové připravenosti a jejího významu pro důstojníky francouzského letectva

Pro průzkum jazykové připravenosti a jejího významu pro důstojníky Francouzského letectva byly zvoleny metody kvalitativního výzkumu. Hlavní zdrojem získání informací byly polostrukturované, na diktafon nahrávané rozhovory, které byly následně narativně vyhodnoceny. Pro průzkum jsem zvolila čtyři referenční skupiny respondentů – vyučující, testery a hodnotitele jazykových znalostí; studenty bez předchozí vojenské praxe, studenty s předchozí vojenskou praxí; poslední skupinu tvořili absolventi École de l'Air, již zařazení na důstojnických místech. Průzkum byl realizován přímo na letecké akademii v Salon de Provence v období květen až červen 2016, s celkovým počtem třicet šest respondentů. Počet

respondentů byl omezen bodem saturace. Obsahem průzkumu byl soubor dvanácti otázek, které jsou po odstavcích vyhodnoceny v následující kapitole.

2.1 Vyhodnocení průzkumu

Na tvrzení, že jazyková vybavenost je nezbytnou součástí povolání vojenského profesionála, se shodli všichni z respondentů, všech čtyř referenčních skupin, bez výjimky. Několikrát v odpovědích navíc zaznělo, že tvrzení je čím dál více aktuální s ohledem na vývoj bezpečnostního prostředí. Nejčastěji zmiňovaným důvodem nutnosti jazykové vybavenosti byla mezinárodní spolupráce s koaličními armádami, ať už během operací, nebo při společných cvičeních, kde je anglický jazyk jediným společným komunikačním prostředkem. Respondenti se také shodli na tom, že jazyk je důležitý pro všechny hodnosti i všechny zastávané funkce ve francouzském letectvu, ale příležitost ke komunikaci mají častěji výše postavení důstojníci, kteří jsou více konfrontováni se zahraničními partnery.

U druhé otázky, týkající se využití anglického jazyka ve vojenském prostředí, se odpovědi lišily u jednotlivých referenčních skupin na základě zkušeností. Důstojníci s praxí, dle svého aktuálního zařazení, nejčastěji uváděli doprovody zahraničních delegací a organizaci mezinárodních aktivit školy, piloti svoji každodenní praxi, protože veškerá radiokomunikace probíhá v angličtině, stejně jako briefingy. Mechanici zase velmi často pracují s technickou dokumentací v anglickém jazyce. Během předchozí kariéry se většina z dotazovaných účastnila i zahraničních operací a mezinárodních cvičení. Mimo delegace a zahraniční návštěvy velmi podobně odpovídali i studenti školy s předchozí praxí na poddůstojnických místech. Mladší ze studentů, bez předchozí praxe, angličtinu využili nejvíce během studijních pobytů a stáží v rámci studia, také při mezinárodních konferencích, seminářích či sportovních setkáních s jinými vojenskými školami. Někteří v rámci dobrovolných aktivit jako doprovody zahraničních hostů. Vyučující jazyků, s ohledem na to, že většina z nich jsou občanští zaměstnanci a do školy docházejí pouze na výuku, nemají o vojenském životě příliš přesné představy. Nejčastěji však uvedli výkon služby v zahraničí.

Za jazykově připravené pro svoji kariéru se považuje pět z deseti důstojníků, čtyři by chtěli svoji úroveň jazykových znalostí zdokonalit, přestože komunikace v cizím jazyce v takové míře, jakou k výkonu služby potřebují, jim nedělá problémy. Jediný důstojník považuje svoji angličtinu za velmi špatnou, ale zároveň se ji snaží zlepšit. Ze studentů, bývalých poddůstojníků, se naopak cítí být plně jazykově připraveni pouze dva, tři z nich mají dobrý základ, zbývající čtyři připraveni ještě nejsou. Zároveň čtyři respondenti z této skupiny uvádějí, že mimo anglický jazyk, se věnují i jiným cizím jazykům, které by chtěli ve své další kariéře využít. Mladší studenti, kteří svoji kariéru v letectvu teprve startují, jsou dle svých slov připraveni všichni a nadále chtějí na sobě v této oblasti pracovat. Stejně tak skupina vyučujících a testerů jazyků se shoduje na tom, že většina ze studentů a absolventů školy má

pro kariéru dostačující úroveň anglického jazyka, často i díky tomu, že na školu přicházejí již velmi dobře jazykově vybaveni. Vstupní úroveň dle respondentů této skupiny hraje vždy zásadní roli.

Celá skupina dotazovaných vyučujících a testerů vyjádřila také spokojenost s politikou jazykového oddělení na letecké akademii, s průběhem a organizací výuky, s materiálním i technickým zabezpečením. Nejvíce chválená byla práce se studenty v malých skupinách, maximálně o dvanácti studentech, která umožňuje vysokou míru interakce zainteresovaných osob. Za jediný menší nedostatek dva z vyučujících považují absenci fixního rozvrhu, tedy časovou pravidelnost vyučovacích hodin. Přesto, že velikost skupin také chválí, stejně jako vysokou kvalitu vyučujících, obě skupiny studentů už jsou méně spokojeny. Výhrady mají zejména k přehnané akademičnosti vyučovaného jazyka a důrazu kladenému na gramatiku. Vadí jim také postavení druhého jazyka, o který když projeví zájem a splní podmínku minimálních znalostí angličtiny coby jazyka primárního, probíhá jeho výuka na úkor času vyčleněného výuce anglického jazyka. Názory důstojníků z praxe se u této otázky velmi liší. Za důvod rozdílnosti odpovědí považuji odlišná časová období jejich studia. Obecnou spokojenost, dle jejich vlastních slov, nejlépe a nejčastěji vystihuje výraz „padesát na padesát", s tím, že jsou si vědomi toho, že situace se zlepšuje s rostoucí hodnotou jazykových znalostí v dnešním světě.

Všichni testeři a vyučující také souhlasí s tím, že výuce jazyků je na škole věnovaná dostatečná pozornost a časová dotace je odpovídající. Z obou skupin studentů by všichni vyměnili jiné předměty za dodatečné hodiny cizích jazyků, přičemž nejvíce by ocenili konverzační hodiny. Užitečné by jim také přišlo využít anglického jazyka při výuce některých jiných předmětů. Volný čas by na úkor navýšení počtu vyučovacích hodin chtěli obětovat pouze tři ze studentů, přičemž u všech třech se jedná o ty jedince, kteří mimo anglický jazyk studují i další cizí jazyky. Z důstojníků, kteří jsou již v praxi, se po ukončení vzdělání věnuje nadále jazykům polovina z nich. Nejčastějším důvodem je příprava na jazykovou zkoušku coby podmínku vstupu do kariérového kurzu, který některé z nich čeká v blízké budoucnosti. Dalším důvodem je vlastní zájem o jazyk či osobní zodpovědnost pro plnění úkolů spojených s funkcí, kterou vykonávají. Systematickou a organizovanou přípravu zmiňují pouze tři, zbytek se snaží úroveň svých jazykových dovedností udržet alespoň sledováním filmů v cizím jazyce a četbou cizojazyčné literatury.

Co se týče vhodnosti „online" kurzů pro výuku cizích jazyků, odpovědi napříč skupinami se velmi liší. Část studentů i důstojníků s nimi nemá žádnou zkušenost a nikdy je nevyužila, několik z nich je považuje za vhodné využití volných chvil, zejména díky existenci mnoha mobilních aplikací. Jeden ze studentů s praxí a dva z důstojníků měli možnost využít v minulosti online jazykových kurzů poskytovaných armádou, které jim bylo umožněno absolvovat na vlastní žádost a se kterými byli spokojeni, přestože potřebovali vysokou míru vlastní motivace a svého volného času k jejich dokončení. Ze skupiny vyučujících a testerů je jeden respondent,

bez blíže uvedeného důvodu, naprostým odpůrcem tohoto stylu výuky bez interakce s vyučujícím. Pouze dva mají zkušenost s online kurzy přímo vytvořenými pro vojáky, které považují za vhodné. Zbývající část skupiny využívání komunikačních a informačních systémů pro výuku anglického jazyka neodsuzuje, chápe ji jako vhodný doplněk pro trénink některých z dovedností, zejména poslechu a gramatiky, osobní zkušenost s nimi však také nemá.

V otázce odborný versus obecný jazyk, jednoznačně zvítězil jazyk odborný, jehož výuku většina z respondentů tří skupin, mimo skupinu důstojníků z praxe, považuje na letecké akademii za důležitější. Zároveň si ale dotazovaní uvědomují, že se odborný a obecný jazyk vzájemně prolínají a doplňují a bez komunikačních schopností a znalosti základů obecného jazyka není možné prohlubovat znalosti směrem k jazyku odbornému. Jak již bylo zmíněno, zcela odlišně odpovídali důstojníci z praxe. Ti by výuku jazyků na letecké akademii věnovali jazyku obecnému, protože odborný jazyk se liší u vojáků pro jednotlivé odbornosti, navíc je dle jejich názoru velmi jednoduché a rychlé se ho naučit v momentě zařazení na funkci, kdy se stane součástí každodenní praxe.

Cílem další z otázek bylo zjistit, zda už respondenti někdy dělali zkoušku dle normy STANAG 6001 z anglického jazyka. S ohledem na již popsaný systém fungující ve francouzském letectvu, nebylo překvapením, že této vojenské, v rámci Severoatlantické aliance standardizované zkoušky, se zúčastnilo pouze pět respondentů, čtyři ze skupiny důstojníků v praxi a jeden ze studentů s předchozí praxí. Příčinou tohoto faktu je, že studenti získávají Osvědčení o dosažení jazykové úrovně pomocí ekvivalentů zkoušky TOEIC a u vyučujících a testerů jazyků není absolvování zkoušky podmínkou. Ti z nich, kteří nejsou testery, často ani neznají její formát.

Vzhledem k tomu, že všichni z dotazovaných mají oproti malým zkušenostem se zkouškou dle STANAG 6001 časté zkušenosti se zkouškou TOEIC, byly porovnávány nejčastěji tyto dvě zkoušky. Hlavní odlišností je, že formát zkoušky TOEIC, tak, jak je vyžadována pro získání inženýrského titulu, pokrývá pouze dvě receptivní jazykové dovednosti – poslech a porozumění psanému textu. Na základě převodových tabulek poté ekvivalentem získají osvědčení o dosažení jazykové úrovně dle STANAG 6001, a to ze všech čtyř dovedností, které jsou běžně testované, a to i přesto, že jejich produktivní dovednosti – mluvení a psaní testovány vůbec nebyly.

Bez podivu lze konstatovat, že ani jeden z respondentů nepovažuje zkoušku TOEIC za vypovídající o jazykové úrovni. Naopak zkoušku dle STANAG 6001 ti, kteří ji znají, považují za vysoce vypovídající, zejména díky tomu, že testuje všechny čtyři dovednosti, navíc je orientována na vojenské prostředí. Na zkoušce TOEIC se nejvíce líbí studentům, že je relativně jednoduché splnit požadovanou úroveň, při neúspěchu ji lze několikrát opakovat a lze se na ni naučit díky velkému množství testů stejného formátu dostupných na internetu, případně využitím mobilní

aplikace k tomu výhradně určené. Pro testery je zase velmi jednoduché tímto způsobem otestovat hodně uchazečů za krátký čas, protože samotná zkouška ani její oprava pro získání výsledků není nijak časově náročná, navíc testy nemusí jazykové oddělení samo vytvářet. Jako nedostatek respondenti všech skupin uvádějí, že zkouška není komplexní a je zaměřena nikoliv na odbornou vojenskou, ale obchodní angličtinu, která nijak nesouvisí s potřebou jazykových znalostí vojenských profesionálů.

Na předposlední otázku, zda je výuka jazyků poskytovaná leteckou akademií dostatečná pro dosažení požadované jazykové úrovně pro úspěšné ukončení studia, většina respondentů všech skupin odpověděla ano, a to opět díky nastavení systému, kdy získání požadované úrovně ekvivalentem zkoušek i sami studenti považují za relativně jednoduché. Tomuto tvrzení odpovídají i statistiky, kdy všichni z absolventů požadovaného stupně jazykových znalostí dosáhli na první nebo druhý pokus. Velmi výjimečně při dalším opakování.

Při poslední otázce zaměřené na výhody, které certifikát prokazující dosaženou jazykovou úroveň může budoucím důstojníkům přinést do kariéry, se opakovalo odpovědí několik, nelišících se dle zařazení v referenčních skupinách. Velmi často byla zmíněna zahraniční pracoviště, o které, když se voják uchází, musí prokázat jazykové znalosti. Neopomenuty byly i kariérové kurzy, kde vstupní podmínkou, tedy i podmínkou pro další postup kariérou, je určitá dosažená úroveň jazykových znalostí. Méně často je zmiňovaná i konkurenční výhoda při postupu kariérou. Přesto překvapivě téměř polovina respondentů zároveň tvrdí, že samotný certifikát není tak důležitý jako samotné znalosti.

3 Srovnání výsledků průzkumu jazykové připravenosti a jejího významu pro důstojníky v České republice, Belgii a Francii

Na základě realizovaného průzkumu, srovnání jazykové přípravy, hodnocení a testování jazykových znalostí v rezortu Ministerstva obrany v České republice, Belgické armádě, Francouzských pozemních silách a Francouzských vzdušných silách, lze vyhodnotit hlavní podobnosti a rozdíly. V úvahu je potřeba vzít fakt, že průzkum byl realizován v jednotlivých armádách v průběhu tří let (Česká republika a Francouzské pozemní síly 2014, Belgie 2015, Francouzské vzdušné síly 2016) a od té doby mohlo dojít ke změnám.

S ohledem na provedené rozhovory lze konstatovat, že ve všech vybraných zemích je jazyková vybavenost vnímána jako nezbytná součást povolání vojenského profesionála, důraz na jazykovou vybavenost vojáků se čím dál více prohlubuje a hlavním důvodem tohoto tvrzení je mezinárodní spolupráce mezi armádami Severoatlantické aliance. Všichni z respondentů, kteří se průzkumu účastnili, mají jasné představy o využití jazyka v kariéře vojenského profesionála a obecně platným pravidlem se ukázalo být i to, že pokud někdo má zájem se jazyk naučit

a v kariéře ho využít, dokáže si najít způsob, jak toho docílit. Znalost anglického jazyka se ukázala být nejvíce důležitá pro důstojníky v České republice a ve Francouzských vzdušných silách, o něco méně ve Francouzských pozemních silách, což může být ovlivněno frankofonní povahou velké části jejich zahraničních operací. Až na třetím místě je anglický jazyk pro belgické důstojníky, ze zřejmého důvodu bilingvnosti národa, kdy na prvním a druhém místě je francouzština a vlámština. Pouze v České republice je jazyk předepisován na všechna systemizovaná místa důstojníka jako kvalifikační požadavek. V ostatních uvedených zemích jsou sice prokázané jazykové znalosti součástí osobního spisu vojáků, avšak obecně nemají ani povahu konkurenční výhody pro získání služebního zařazení, pokud se nejedná o zahraniční pracoviště. V České republice, Belgii i Francii má dosažená jazyková úroveň význam v jednom společném bodě kariéry, a to při vstupu do kariérových kurzů pro vyšší důstojníky a generály.

Co se týče jazykové přípravy na vojenských vysokých školách výše zmíněných armád, angličtina jako cizí jazyk, má primární postavení (druhý národní jazyk v Belgii v tomto případě neuvažujeme jako cizí jazyk) na všech z nich, zároveň má největší časovou dotaci pro výuku. Mimo francouzskou leteckou akademii je na vybraných školách běžně vyučován i druhý cizí jazyk dle výběru studenta, s nižší časovou dotací. Podobnost v jazykové přípravě je možné nalézt i v tom, že výuku mají v gesci jazyková centra, případně oddělení, která jsou organizační složkou školy a zároveň zabezpečují i testování a hodnocení jazykových znalostí. S tím rozdílem, že vyučující a testeři jsou tytéž osoby ve Francii, nikoliv v Belgii a ve většině případů ani v České republice. Pro výuku se shodně ve všech zemích využívají různé učební materiály, tzn. komerční i autorské učebnice, internetové zdroje i časopisy, vyučující dle možností používají také moderní informační technologie, kdy největší problémy s technickým zabezpečením se zdají být v České republice, kde zároveň připadá na jednoho vyučujícího nejvíce studentů ve skupině. Výuka probíhá na učebnách, operační angličtinu v terénu zařadily do vysokoškolských osnov pouze Francouzské pozemní síly. Zaměstnanci jazykových center jsou ve většině případů občanskými zaměstnanci, mimo Českou republiku mají v ostatních zemích minimální zastoupení i vojáci. Vstupní úroveň jazykových znalostí je sice na vojenských vysokých školách, které byly objektem zájmu, testována, avšak její minimální hranice není pevně stanovena. Výstupní úroveň anglického jazyka je nekompromisně předepsána pro úspěšné absolvování studia v České republice a Francouzských vzdušných silách, také pro studenty inženýrských oborů Francouzských pozemních sil.

V testování a hodnocení jazykových znalostí vojenskou zkouškou dle normy STANAG 6001 má nejdelší tradici a nejvíce zkušeností Česká republika, která jako jediná touto zkouškou hodnotí i ostatní cizí jazyky. Zkoušku dle STANAG 6001 využívají v posledních letech i vojenské vysoké školy Francouzských pozemních sil a Belgie, Francouzská letecká akademie využívá testů TOEIC, na základě kte-

rých studenti následně dle dosaženého počtu bodů ekvivalentem obdrží osvědčení o dosažení jazykových dovedností dle normy STANAG 6001. Formát testů i obsahová náplň jednotlivých dovedností se také velmi liší. Česká republika a Belgie využívají maximálně dvouúrovňové testy, Francouzské vzdušné síly umožňují zkoušku dle normy STANAG 6001 vykonat studentům pouze na úrovni SLP 4, Francouzské pozemní síly využívají pouze jeden test pro hodnocení všech dosažitelných úrovní. Pouze Univerzita obrany a vysoká škola pozemního vojska ve Francii na zvládnutí vojenské jazykové zkoušky své studenty systematicky připravuje. Zbývající dvě armádní školy dávají prioritu jinému hodnocení znalostí cizích jazyků. Jediným shodným prvkem jazykové zkoušky dle STANAG 6001 ve všech zkoumaných zemích je fakt, že Osvědčení o dosažení jazykových znalostí nemá nijak omezenou platnost, přestože všichni z dotazovaných souhlasí s tím, že bez aktivního používání jazyka úroveň znalostí v čase klesá. Za mezinárodně uznávanou a platnou zkoušku dle normy STANAG 6001 lze považovat pouze tu, kterou běžně absolvují vojenští studenti v České republice, kde se také zdá být nejvíce obtížné dosáhnout jednotlivých úrovní. Pozitivní je, že přestože zkouška dle normy STANAG 6001 je využívaná hlavně v České republice, za vypovídající o jazykových dovednostech ji považují téměř všichni respondenti zařazení do průzkumu.

Závěr

Vzájemné porozumění je předpokladem k soužití, proto je znalost cizích jazyků z hlediska komunikace mezi jednotlivými národy nevyhnutelná. Pro důstojníky a jejich vojenskou kariéru je schopnost komunikovat v anglickém jazyce základním stavebním prvkem pro zajištění interoperability mezi spojeneckými armádami, předpokladem bojeschopnosti i prostředkem k plnění úkolů, které plynou ze členství v Severoatlantické alianci, což si ostatně všichni z nich uvědomují. Česká republika, Belgie i Francie věnuje jazykové přípravě důstojníků odpovídající pozornost, protože si je vědoma toho, že studenti vojenských vysokých škol, budoucí důstojníci, obsadí v budoucnu strategické pozice velitelů, manažerů a štábních specialistů. Velmi pozitivním faktem je dále to, že v posledních letech mají investice do jazykového vzdělávání armád rostoucí tendenci, zároveň jsou jazykové kompetence čím dál častěji využívány jako hodnotící a konkurenční prvek pro postup kariérou, přestože ne ve všech případech je to přímo stanoveno předpisy.

Průzkum jazykové připravenosti a jejího významu pro důstojníky francouzského letectva přinesl nové poznatky a pohledy na problematiku. Překvapením zcela určitě bylo, jak odlišný je systém ve Francouzských pozemních silách a Francouzských vzdušných silách, které jsou organizačně samostatně fungujícími celky. Při srovnání výsledků průzkumu ve všech zemích bylo zjištěno, že každá ze zemí a vojenských vysokých škol má v jazykovém vzdělávání svá specifika. V mnohých věcech se liší, v některých se naopak podobá. Stejně tak v testování a hodnocení jazykových znalostí bychom napříč zeměmi mohli najít kvality i nedostatky, ze

kterých by v budoucnu mohly armády, ve kterých průzkum proběhl, vzájemně získat inspirativní náměty pro zdokonalení fungování vlastního systému. Ke zlepšení by mohlo zcela určitě dojít v oblasti testování a hodnocení jazykových znalostí, protože společný hodnotící nástroj, který mají armády Severoatlantické aliance k dispozici, není prozatím jednotlivými zeměmi shodně využíván ani interpretován.

Literatura

Adámková, A. (2014). *Jazyková příprava v ozbrojených silách v České republice a ve Francii*. Brno. Diplomová práce. Univerzita obrany.

Adámková, A. (2014). Language training of the Armed Forces of the Czech Republic and France: similarities and differences. In *Foreign language competences as an integral component of the university graduate profile* (s. 6–11) Brno: Univerzita obrany. ISBN 978-80-7231-989-3.

Adámková, A. (2015). Language training of the Armed Forces of the Czech Republic and Belgium: importance, similarities and differences. In *ICERI 2015 Proceedings* (p. 7024–7030). Spain: IATED Academy. ISSN 2340-1095.

Direction des ressources humaines de l'Armée de l'Air. Note n° 65/DEF/DRHAA/SDAG/BCF du 04 février 2014 reative à la réation du sous-groupe de travail langue anglaise. Base aérienne 705-37076 Tours Cedex 2.

École de l'Air. *Réglement des études 2015–2016.* Armée de l'Air. Note n° 1418/EOAA/CDT. Base aérienne 701, Salon-de-Provence. 2015.

Tableau d'équivalence interarmées langue anglaise. Annexe à la note n° 1118/DEF/DRHAA/SDEF/BAF/DCF/SALE du 01/06/2015.

Autorka

Ing. Adéla Čuttová, Ph.D., e-mail: adela.cuttova@seznam.cz

Autorka ukončila doktorské studium na Univerzitě obrany, Brno v oboru ekonomika obrany státu, oblast řízení lidských zdrojů. Ve své vědecké činnosti a výzkumných aktivitách se zaměřuje na jazykovou přípravu a kariérové vzdělávání vojenského personálu v propojení se systémem řízení kariér.

Analysis of ESP assessment modes and selection of grading components and criteria

Elena Spirovska Tevdovska

Abstract: Defining assessment and the selection of grading criteria in the context of English for Specific Purposes (ESP) courses have been an significant point of debate in the field of language learning and teaching. Language experts (McNamara, 1996, Bachman and Palmer (1996, Jacoby, 1998) propose different grading criteria and various modes of assessment for ESP courses. Dudley-Evans and St. John (1998) define the reasons and the benefits of assessment in the context of ESP courses. This article analyses the process of defining and assessing students' performance in the context of ESP (English for Specific Purposes) courses offered by the Language Center of South East European University, in Tetovo, Republic of Macedonia. This study reviews the issue of assessment in ESP through analysis of students' opinions and preferences of the assessed tasks and the comments related to assessed tasks and the grading criteria. The research method included in the study is a questionnaire containing open-ended questions which required from the ESP (English for Specific Purposes) students to comment on the level of difficulty, benefits and drawbacks on the assessed tasks in the context of ESP courses. The study attempts to provide conclusions and recommendations regarding assessment practices in English for Specific Purposes courses.

Key words: ESP, assessment in ESP

Introduction

Assessing and measuring students' success in learning languages for specific purposes is a debatable topic in teaching languages for specific purposes. The reasons for applying assessment in teaching languages for specific purposes are perhaps best illustrated by the arguments that Boud (2007) provides when explaining the reasons for reframing assessment in higher education. Boud proposes that assessment in the context of higher education should be reframed around the theme of informed judgment. According to Boud (2007, p. 19) the purpose of assessment should be: "dots informing the capacity to evaluate evidence, appraise situations and circumstances astutely, to draw sound conclusions and act in accordance with this analysis. This is an idea that focuses on learning centrally-learning to form judgments—as well as on the act of forming judgments about learning—which might be used for validating purposes. This notion has the potential to incorporate a forward-looking dimension – informing judgment for future decisions making about learning."

The quote above accurately illustrates the notions about the aims and the purposes of assessment and assessment tasks in the context of the described ESP course. The essence of this idea is that assessment in an ESP course can enable the learners to make informed judgments at present, as well as in the future, as